בְּאֹר הַגּוֹלָה יג:

הִלְכוֹת נְפִילַת אַפַּיִם סִימָן קלא קלב

אֲפִלּוּ (מא) אֵין שָׁם אֶבֶן (כג) מַשְׁכִּית (הגהות אשירי סוף פרק תפלת השחר (מרכוס פ"ד סי' כט) וריב"ש סימן תי"ב), אֲבָל אִם נוֹטָה קָצָת עַל צִדּוֹ, מֻתָּר (מב) אִם אֵין שָׁם אֶבֶן (כג) מַשְׁכִּית. וְכֵן יַעֲשׂוּ (כד) בְּיוֹם כִּפּוּר (מג) כְּשֶׁנּוֹפְלִין עַל פְּנֵיהֶם, (כה) (מד) (אִם) [אוֹ] יַצִּיעוּ שָׁם עֲשָׁבִים כְּדֵי לְהַפְסִיק בֵּין הַקַּרְקַע, וְכֵן נוֹהֲגִין (מרדכי (מגילה פ"ג סי' תמז)):

קלב דִּינֵי קְדֻשַּׁת וּבָא לְצִיּוֹן. וּבוֹ ב' סְעִיפִים:

א סוטה מ"ט (ע"א). ב טור.

א (א) [א]מְתַרְגְּמִינַן קְדֻשַּׁת (פ) **וּבָא לְצִיּוֹן**, וְצָרִיךְ לְזָהֵר [ב]בּוֹ מְאֹד לְאָמְרוֹ (ב) **בְּכַוָּנָה**. הַגָּה: וּלְעִנְיַן אִם הַיָּחִיד אוֹמְרָהּ, דִּינָהּ כְּדִין קְדֻשָּׁה שֶׁבְּיוֹצֵר, (ג) וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן נ"ט (ס"ג). (ד) וּבְקְדֻשָּׁה שֶׁבַּתַּרְגּוּם, יָחִיד אוֹמְרָהּ וְלֹא (ג) [ב] שְׁנַיִם, וְאֵין לְאָמְרָהּ בְּקוֹל רָם (בית יוסף סימן נ"ט (ד"ה ופ"ז וכו' שיחיד)):

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [ב] שְׁנַיִם. עַיֵּן בְּאֹר הַיטֵב. וְעַיֵּן בְּסֵפֶר הַכַּוָּנוֹת (פרי עץ חיים שער קריאת ספר תורה פ"ה) שֶׁהָאֲרִ"י לֹא הָיָה חוֹשֵׁשׁ לָזֶה וְהָיָה אוֹמֵר מִלּוֹת הַתַּרְגּוּם בְּקוֹל רָם. אַךְ לְפִי מָה דְּמַשְׁמַע בְּבֵית יוֹסֵף סִימָן נ"ט (ד"ה וא"א וכו' שיחיד) עִקַּר הַטַּעַם שֶׁלֹּא יִקְרְאוּ בְּקוֹל רָם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיוּ הַצִּבּוּר אוֹמְרִים יַחַד, וּלְשׁוֹן תַּרְגּוּם בְּיָחִיד דְּוָקָא כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּזֹהַר (ח"ב דף קלב:), אֲבָל לִקְרוֹת בְּקוֹל רָם בְּפָנֵי עַצְמוֹ שֶׁלֹּא בְּיַחַד עִם שְׁאָר אֲנָשִׁים מֻתָּר בְּקוֹל רָם, וְכֵן כָּתַב בְּשֶׁלְמֵי צִבּוּר (קדושא דסדרא ס"ג). וְכָתַב דְּהַזֹּהַר מֵירֵי לְעִנְיַן שֶׁלֹּא יִשְׁתַּתְּפוּ לִקְרוֹת שְׁנַיִם בְּיַחַד, עַיֵּן שָׁם. וְגַם כָּתַב דְּמַאֲמִירָתָם (הל' נפילת אפים) נִרְאֶה שֶׁגַּם פָּסוּק "ה' יִמְלֹךְ" יֵשׁ לוֹמַר בְּלַחַשׁ.

בְּאֹר הַיטֵב

וּפְרִי חָדָשׁ חוֹלֵק וּסְבִירָא לַהּ דְּלִפְנֵי צִבּוּר אָסוּר אֲפִלּוּ כְּשֶׁמִּתְפַּלֵּל עַל עַצְמוֹ, עַיֵּן שָׁם: (כג) **מַשְׁכִּית.** אַף עַל גַּב דְּאֵין אָסוּר מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא בְּפִשּׁוּט יָדַיִם וְרַגְלַיִם עַל אֶבֶן מַשְׁכִּית, מִכָּל מָקוֹם גְּזִרוּ חֲכָמִים אַשּׁוּ אֶבֶן מַשְׁכִּית. וְרִיב"ש (סי' תיב) כָּתַב דְּחִישִׁינַן לְאֶבֶן מַשְׁכִּית אֲפִלּוּ לֹא הָיְתָה שָׁם רִצְפַּת אֲבָנִים, דְּשָׁמָא הָיָה שָׁם וְנִבְנָה עָלֶיהָ, עַיֵּן בֵּית יוֹסֵף (ד"ה וזה לשון הרמב"ם). וְדַוְקָא כְּשֶׁפָּנָיו דְּבוּקוֹת בַּקַּרְקַע, אֲבָל אִם שׁוֹחֶה בַּתְּפִלָּה, אֲפִלּוּ יֵשׁ שָׁם רִצְפָּה שָׁרִי. וּמִיהוּ נְפִילַת אַפַּיִם אָסוּר אֲפִלּוּ אֵין פָּנָיו דְּבוּקוֹת בַּקַּרְקַע, כֵּיוָן דְּאֵין כַּוָּנָתוֹ לְהִשְׁתַּחֲוֹת רַק לִפֹּל עַל אַפָּיו. וְרִצְפַּת לְבֵנִים אֵין אָסוּרָה, דְּאָבֶן כְּתִיב (ויקרא כו א), וּלְבֵנָה לָאו אֶבֶן הִיא, עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק"כ): (כג) **מַשְׁכִּית.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר אֲפִלּוּ יֵשׁ עַל גַּבָּהּ עָפָר וְאֵין רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאֶבֶן מַשְׁכִּית, כֵּיוָן שֶׁהוּא בְּפִשּׁוּט יָדַיִם וְרַגְלַיִם אָסוּר, עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק"כ):

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

אֲפִלּוּ בְּפִשּׁוּט יָדַיִם וְרַגְלַיִם, עַיֵּן בֵּית יוֹסֵף (שם): (כד) **בְּיוֹם כִּפּוּר.** פְּרוּשׁ שֶׁיָּשִׁיטוּ עַל צִדֵּיהֶם: (כה) **אוֹ יַצִּיעוּ.** פְּרוּשׁ שֶׁיֵּשׁ עַל הַקַּרְקַע אֲבָנִים וְנִבְנָה עָלֶיהָ, דְּקַרְקַע לֹא חָשִׁיב הַפְסֵק שֶׁאַרְצוֹ שֶׁל בֵּית כְּמוֹתָהּ עַד הַתְּהוֹם, אֲבָל עֲשָׂבִים חָשִׁיבִי הַפְסֵק. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"כ כב) עַיֵּן שָׁם. וּפְרִי חָדָשׁ לֹא כָּתַב כֵּן, עַיֵּן שָׁם. בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה אֵין צָרִיךְ עֲשָׂבִים, דְּאֵין נוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם רַק כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים בְּעָלְמָא, אֲבָל בְּיוֹם כִּפּוּר נוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם בְּסֵדֶר הָעֲבוֹדָה. יֵשׁ לְמָחוֹת בְּיַד הָאוֹמְרִים תְּחִנּוֹת שֶׁמַּפְסִיקִין בָּרוּךְ אַתָּה ה' שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, אֶלָּא יֵשׁ לוֹמַר בָּרוּךְ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה בְּלֹא שֵׁם. ט"ז (ס"ק טו):

א (פ) **וּבָא לְצִיּוֹן.** כְּשֶׁמַּכְרִיזִין דָּבָר יֵשׁ לְהַכְרִיז קֹדֶם שֶׁמַּתְחִיל הַחַזָּן אֲשֶׁרֵי, וְלֹא בֵּין אַשְׁרֵי לְלַמְנַצֵּחַ, וְכָל שֶׁכֵּן בְּשָׁעָה שֶׁאוֹמְרִים אַשְׁרֵי שֶׁתִּתְבַּטֵּל כַּוָּנָתָם. סמ"ע בְּחֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן (רס"ב) [רס"ז] (סק"ד). אִם בָּא יָחִיד לְבֵית הַכְּנֶסֶת בְּשָׁעָה שֶׁאוֹמְרִים סֵדֶר הַקְּדֻשָּׁה יֹאמַר עִמָּהֶם אַף קֹדֶם תְּפִלָּתוֹ, דְּהָא יֵשׁ אוֹמְרִים דְּאֵין הַיָּחִיד אוֹמְרָהּ, וְהוּא הַדִּין דְּיָכוֹל לְאָמְרָהּ קֹדֶם שֶׁיֹּאמַר הַשְּׁנֵי פְּסוּקִים דְּהַיְנוּ 'וּבָא לְצִיּוֹן' וְגוֹ' 'וַאֲנִי זֹאת' וְגוֹ' וְאַחַר כָּךְ יֹאמַר הַשְּׁנֵי פְּסוּקִים, וּמִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר אֲשֶׁרֵי וְלַמְנַצֵּחַ אַחַר כָּךְ כְּדֵי לְאָמְרָהּ עִם הַצִּבּוּר. מָגֵן אַבְרָהָם (ריש הסימן): (ג) **שְׁנַיִם.** לְפִי שֶׁכָּל שֶׁהוּא בִּלְשׁוֹן תַּרְגּוּם אֵין לְאָמְרָהּ בָּרַבִּים, וְסִימָן הוּא, שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם. זֹהַר (ח"ב דף קלב:):

בְּאוּר הֲלָכָה

קָנְטְרֵס מַאֲמַר קַדִּישִׁין

בּוֹ יְבָאֵר דִּינֵי קַדִּישׁ בְּקִצּוּר וּמְלֻקָּט מִלְּבוּשׁ וּמָגֵן אַבְרָהָם וּכְנֶסֶת יְחֶזְקֵאל וְדֶרֶךְ הַחַיִּים וּמָגֵן גִּבּוֹרִים וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים.

חֲמִשָּׁה חִלּוּקִים הֵם בַּאֲמִירַת קַדִּישׁ וְאֵלּוּ הֵם, בֶּן שִׁבְעָה, וּבֶן שְׁלֹשִׁים, וּבֶן שָׁנִים עָשָׂר חֹדֶשׁ, וְיוֹם הַפְּסָקָה [דְּהַיְנוּ שֶׁפּוֹסֵק בּוֹ מִלּוֹמַר קַדִּישׁ], וְיָאר צַיְט, וְיֵשׁ לְכָל אֶחָד מַדְרֵגָה בִּפְנֵי עַצְמוֹ. וְטַעַם חֲלָקוֹת אֵלּוּ וּמַדְרֵגָתָם נִרְאֶה שֶׁיְּסֻדּוּ חַזַ"ל לְפִי מִדַּת הַדִּין הַמְּתוּחִ, וְהַקַּדִּישׁ הוּא לְהָגֵן. וּלְכָךְ שִׁבְעָה יָמִים הָרִאשׁוֹנִים צָרִיךְ יוֹתֵר רַחֲמִים וּזְכוּת, וּשְׁלֹשִׁים צָרִיךְ יוֹתֵר רַחֲמִים מִשְּׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, וְיָאר צַיְט הוּא מִשְּׁנֵי טְעָמִים, אוֹ דִּבְאוֹתוֹ יוֹם אִתְּרַע מַזָּלוֹ שֶׁל אָבֵל כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַלְּבוּשׁ בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן ת"ב סָעִיף י"ב, אוֹ כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה נַחַת רוּחַ לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לְהָגֵן עֲלֵיהֶם וּלְכַפֵּר לְנַפְשָׁם. וְיוֹם הַפְּסָקָה נֶהֱגוּ הָאֲבֵלִים לָתֵת לוֹ כָּל הַקַּדִּישִׁים, מְשׁוּם דְּכֵיוָן דְּנֶהֱגוּ לְהַפְסִיק חֹדֶשׁ קֹדֶם, וּבְשָׁבִיל שֶׁמְּוּתָּר לָהֶם חֹדֶשׁ יָמִים נָתְנוּ לוֹ קְדִימָה זוֹ.

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

יָדַיִם וְרַגְלַיִם וְשֶׁלֹּא עַל הָרִצְפָּה וְנָטָה קָצָת עַל צִדּוֹ דְּלֹא הָוֵי פְּשׁוּט מַמָּשׁ, גַּם כֵּן מֻתָּר. וַעֲתָה נָבוֹא לְבָאֵר דִּבְרֵי הַגְּ"ה. וְכֵן אָסוּר לְכָל אָדָם וְכוּ', רְצוֹנוֹ לוֹמַר כְּמוֹ בְּאָדָם חָשׁוּב הַנִּ"ל אָסוּר אֲפִלּוּ בְּלֹא אֶבֶן מַשְׁכִּית, כֵּן הָכָא, אֶלָּא דְּשָׁם אָסוּר אֲפִלּוּ דֶּרֶךְ קְדָרָה, וְהָכָא אֵין אָסוּר רַק דַּוְקָא דֶּרֶךְ פְּשׁוּט יָדַיִם וְרַגְלַיִם: (מא) **אֵין שָׁם אֶבֶן מַשְׁכִּית.** אוֹ רִצְפַּת אֲבָנִים. וְאִם יֵשׁ שָׁם רִצְפַּת אֲבָנִים אֲפִלּוּ דֶּרֶךְ קְדָרָה אָסוּר. וְדַוְקָא כְּשֶׁפָּנָיו דְּבוּקִים בַּקַּרְקַע, (לט) אֲבָל אִם שׁוֹחֶה בְּתְפִלָּה, אֲפִלּוּ יֵשׁ שָׁם רִצְפָּה שָׁרִי]. וְדַוְקָא נֶגֶד רִצְפַּת אֲבָנִים, (מ) אֲבָל רִצְפַּת לְבֵנִים אֵין אָסוּרָה, דְּאֶבֶן כְּתִיב, וּלְבֵנָה לָאו אֶבֶן הוּא, כְּדִכְתִיב (בראשית יא ג) 'וַתְּהִי לָהֶם הַלְּבֵנָה לְאָבֶן': (מב) **אִם אֵין שָׁם אֶבֶן מַשְׁכִּית.** אֲבָל כְּשֶׁיֵּשׁ אֶבֶן מַשְׁכִּית לֹא מְהָנֵי הַטָּיָה עַל צִדּוֹ, כֵּיוָן שֶׁהוּא בְּפִשּׁוּט יָדַיִם וְרַגְלַיִם: (מג) **כְּשֶׁנּוֹפְלִין עַל פְּנֵיהֶם.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר כְּשֶׁהֵם נוֹפְלִים (מפ) דֶּרֶךְ פְּשׁוּט יָדַיִם וְרַגְלַיִם שֶׁלֹּא עַל הָרִצְפָּה צְרִיכִים לְהַטּוֹת עַל צִדֵּיהֶם, (מד) וְכֵן כְּשֶׁיֵּשׁ רִצְפָּה אֲפִלּוּ נוֹפְלִים דֶּרֶךְ קְדָרָה בְּעָלְמָא צְרִיכִין לְהַטּוֹת עַל צִדֵּיהֶם: (מד) **אִם יַצִּיעוּ.** צָרִיךְ לוֹמַר (מג) אוֹ יַצִּיעוּ, וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּאַז אֲפִלּוּ בְּלֹא הַטָּיָה עַל צִדֵּיהֶם שָׁרִי (מד) בִּשְׁנֵי הָאֲפָנִים אֵלּוּ שֶׁצִּיַּרְנוּ:

א (א) **מְתַרְגְּמִינַן.** כְּדֵי (פ) שֶׁיָּבִינוּ הַכֹּל: (ב) **בְּכַוָּנָה.** דְּאָמְרִינַן בְּגְמָרָא (סוטה מט.) מִיּוֹם שֶׁחָרַב הַמִּקְדָּשׁ עָלְמָא קָאֵי אַקְדֻשָּׁא דְּסִדְרָא. כְּשֶׁמַּכְרִיזִין דָּבָר (ג) יֵשׁ לְהַכְרִיז קֹדֶם שֶׁמַּתְחִיל הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר לוֹמַר אַשְׁרֵי וְלֹא בֵּין אַשְׁרֵי לְלַמְנַצֵּחַ, וְכָל שֶׁכֵּן בְּשָׁעָה שֶׁאוֹמְרִים הַקָּהָל אַשְׁרֵי אוֹ סֵדֶר קְדֻשָּׁה שֶׁתִּתְבַּטֵּל עַל יְדֵי זֶה כַּוָּנָתָן: (ג) **וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן נ"ט.** דְּשָׁם מַסִּיק הָרַמ"א דִּנְתַפַּשֵּׁט הַמִּנְהָג לוֹמַר אַף בְּיָחִיד, וּמִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה טוֹב יוֹתֵר לוֹמַר בְּצִבּוּר. (ג) וְעַל כֵּן אִם הַצִּבּוּר הִתְחִילוּ לוֹמַר וְאַתָּה קָדוֹשׁ וְהוּא לֹא אָמַר עֲדַיִן אֲשֶׁרֵי וּבָא לְצִיּוֹן, יֵשׁ לוֹ לְאָמְרוֹ עִמָּהֶם, וְאַחַר כָּךְ יֹאמַר אֲשֶׁרֵי וְלַמְנַצֵּחַ וְגַם הַשְּׁנֵי פְּסוּקִים שֶׁקֹּדֶם וְאַתָּה קָדוֹשׁ דְּהַיְנוּ 'וּבָא לְצִיּוֹן' 'וַאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי' וְגוֹ': (ד) **וּבִקְדֻשָּׁה שֶׁבַּתַּרְגּוּם כו'.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּפְּסוּקֵי הַקְּדֻשָּׁה שֶׁבִּלְשׁוֹן

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(לט) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"כ) בְּשֵׁם הָרִיב"ש (סי' תיב): (מ) מָגֵן אַבְרָהָם (שם) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (מפ) **דְּבֹלֹא פְּשׁוּט דְּהָוֵי תִּרְתֵּי לְמַעְלְיוֹתָא אֵין צָרִיךְ הַטָּיָה** [הַגְּרַ"א וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים]: (מכ) הָרַא"שׁ (מגילה פ"ג סי' ד) וּשְׁאָר פּוֹסְקִים: (מג) ט"ז (ס"ק טו) וּמָגֵן גִּבּוֹרִים (אלף המגן ס"ק כד). וְעַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כב): (מד) **וְאִם הָיָה בְּפְשׁוּט יָדַיִם וְרַגְלַיִם עַל הָרִצְפָּה, לְפָרוּשׁ הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַמָּגֵן אַבְרָהָם** סָעִיף קָטָן כ"ב **בְּוַדַּאי לֹא מְהָנֵי עֲשָׂבִים בְּלִי הַטָּיָה עַל צִדּוֹ, וְלִפָרוּשׁ הַשֵּׁנִי אֲפִלּוּ אִם אֵין דַּעְתּוֹ לְהָקֵל אַף לְדַעַת רַב שְׁרִירָא, וְצָרִיךְ עִיּוּן. וְגַם בִּקְרֵי מִגְדִּים** בְּמִשְׁבְּצוֹת זָהָב סָעִיף קָטָן (ט"ו) [י"ד] **לֹא בְּרִירָא לַהּ הָא מִלְּתָא לְהַתָּרָא, לָכֵן סָתַמְתִּי הַדָּבָר. לֹא הַעְתַּקְתִּי**

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

ב ג'אסור לְאָדָם (ה) לָצֵאת מִבֵּית הַכְּנֶסֶת קֹדֶם (ו) קְדֻשָּׁה דְּסִדְרָא. הַגָּה: וְאוֹמְרִים אַחַר סִיּוּם הַתְּפִלָּה (ג) [ג] (ז) עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ, מָעֲמָד (כל בו (סי' מז)), וַיְזַהֵר לְאָמְרוֹ (ח) בְּכַוָּנָה, וּכְשֶׁמַּגִּיעַ אָל ׳אֵל לא יוֹשִׁיעַ׳, יַפְסִיק מְעַט קֹדֶם שֶׁיֹּאמַר (ד) (ט) ׳וַאֲנַחְנוּ כּוֹרְעִים׳ וְכוּ׳ (טור). וְאוֹמְרִים (ה) [ה] (י) קַדִּישׁ יָתוֹם אַחַר עָלֵינוּ, וַאֲפִלּוּ אֵין

ג רב עמרם גאון (סדר רע"ג סיום התפילה).

בַּאֵר הֵיטֵב

ב (ג) עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ. בַּכְּתָבִים (פרי עץ חיים שער קריאת ס"ת פ"ו) כָּתַב שֶׁיֹּאמְרוּהוּ אַחַר כָּל תְּפִלָּה מִשָּׁלֹשׁ תְּפִלּוֹת, כֵּן כָּתַב בִּכְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה סִימָן רל"ד (הגה"ט), אֲבָל בְּסֵפֶר שְׁתֵּי יָדוֹת (דרך חיים קח:) בְּשֵׁם תּוֹלַעַת יַעֲקֹב (סדר עלינו לשבח) כָּתַב שֶׁאֵין לְאָמְרוֹ בְּמִנְחָה. וּבְסוֹף עָלֵינוּ יֹאמַר פָּסוּק ׳וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ׳ וְגוֹ׳ (זכריה יד ט). יֵשׁ לוֹמַר הוּא אֱלֹהֵינוּ אֵין עוֹד. תַּשְׁבֵּ"ץ (קטן סי' רנג). וְיֵשׁ לוֹמַר עָלֵינוּ בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה, כִּי כָּל צָבָא הַשָּׁמַיִם שׁוֹמְעִים, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹמֵד עִם פָּמַלְיָא שֶׁל מַעְלָה וְכָלָם עוֹנִים וְאוֹמְרִים ׳אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁה' אֱלֹהָיו׳ (תהלים קמד טו). מַטֵּה מֹשֶׁה (סי' ריב). הָאָרֻ"י זַ"ל (שער הכוונות דרוש עלינו לשבח) הָיָה אוֹמֵר וְעַל כֵּן נְקֻדָּה לְךָ בְּרֹא"ש, וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר כְּנַף רְנָנִים לְמַהֲרַ"א אֲזוּלַאי. יֵ"ד אֶהֱלֶה (סי' קלג הגה"ט): (ז) וַאֲנַחְנוּ כּוֹרְעִים. וְיִכָּרַע וְיִשְׁתַּחֲוֶה הַשְׁתָּחֲוָיָה גְּדוֹלָה. הָאָרֻ"י זַ"ל (שם), מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב): (ה) קַדִּישׁ יָתוֹם. סָפֵק שֶׁמֵּת אָבִיו אוֹ אִמּוֹ, יֹאמַר קַדִּישׁ כְּשֶׁאֵין אֲבֵל אַחֵר שָׁם. מַהֲרִי"ל (סי' לח). בְּנֵי בָּנִים יְכוֹלִים לוֹמַר קַדִּישׁ, אַף שֶׁאֵר אֲבֵלִים יֹאמְרוּ שְׁנֵי קַדִּישִׁים, וְהֵם קַדִּישׁ אֶחָד. וְאֵין חִלּוּק אִם הֵם מִן הָאָב אוֹ מִן הָאֵם. וּבְתְשׁוּבַת כְּנֶסֶת יְחֶזְקֵאל כָּתַב דְּדַוְקָא בֶּן הַבֵּן, אֲבָל בֶּן הַבַּת לֹא יֹאמַר קַדִּישׁ, וְכָל שֶׁכֵּן לְבַת אֵין לָהּ קַדִּישׁ כְּלָל בְּבֵית הַכְּנֶסֶת. וְאִם רוֹצִים לַעֲשׂוֹת לָהּ מִנְיָן רְשׁוּת בְּיָדָם, עַיֵּן שָׁם סוֹף חֵלֶק יוֹרֶה דֵּעָה (ד"ה רמ"א סי'). הַיָּאִר צִיט יֵשׁ לוֹ כָּל הַקַּדִּישִׁים שֶׁל אוֹתוֹ יוֹם, אֶפִלּוּ קַדִּישׁ שֶׁל פְּרָקִים וְשֶׁל רוּחַ וְשֶׁל שִׁיר הַשִּׁירִים. ר"מ מִינְץ סִימָן פ', וְכֵן פָּסַק מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב). וּבִכְנֶסֶת יְחֶזְקֵאל שָׁם (שם ד"ה במג"א) כָּתַב כָּל מַה דְּחִיּוּב כְּגוֹן תְּפִלָּה קַדִּישׁ וְקַדִּישׁ שֶׁל שִׁיר הַיִּחוּד וְכֵן בָּרְכִי נַפְשִׁי וּפְרָקִים, מַגִּיעַ לְיָאר צִיט, אֲבָל מְגִלַּת קֹהֶלֶת וְרוּת וְשִׁיר הַשִּׁירִים יְטִילוּ גּוֹרָל, הוֹאִיל וְאֵינָם רַק מִנְהָג בְּעָלְמָא הַמָּה דּוֹמִים לְקַדִּישׁ וְשִׁיר שֶׁל יוֹם, וְיָטִילוּ גּוֹרָל. וְקַדִּישׁ שֶׁאוֹמְרִים בְּעֶרֶב שַׁבָּת אַחַר מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת הוּא לָאֲבֵלִים, אִם לֹא שֶׁהַיָּאר צִיט הוּא בְּחָבְרָה שֶׁל קַבָּלַת שַׁבָּת, וְהַכֹּל לְפִי מִנְהָג. וּבִכְנֶסֶת יְחֶזְקֵאל שָׁם (ד"ה לפנים) כָּתַב דְּהַיָּאר צִיט שֶׁהָיָה לוֹ בְּיוֹם שִׁשִּׁי אֵין לוֹ שׁוּם שִׁיכּוּת, רַק הָאֲבֵלִים עִם הַיָּאר צִיט שֶׁהוּא בְּשַׁבָּת יְטִילוּ גּוֹרָל, עַיֵּן שָׁם. כְּשֶׁמְּטִילִין גּוֹרָל אַרְבָּעָה אוֹ חֲמִשָּׁה וְיֵשׁ בָּהֶן שְׁנַיִם שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אוֹתִיּוֹת שָׁווֹת כְּגוֹן ת', וְהָאֲחֵרִים יֵשׁ לָהֶן מִנְיָן הַפְּחוֹת מִזֶּה, אָז בְּטֵל הַגּוֹרָל וּצְרִיכִים כֻּלָּם לְהַטִּיל גּוֹרָל מֻחְדָּשׁ, וְאֵין יְכוֹלִים הַשְּׁנַיִם לוֹמַר הָאֲחֵרִים כְּבָר הִפְסִידוּ חֶלְקָם וּשְׁנֵינוּ נָטִיל גּוֹרָל. אֲבָל אִם אֶחָד יֵשׁ לוֹ ת' וְהָאֲחֵרִים שָׁוִין וְיֵשׁ לָהֶם פָּחוֹת, אֲזַי וַדַּאי זָכָה

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

עַיֵּן שָׁם: ב (ג) עָלֵינוּ. עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּשֵׁם כְּנַף רְנָנִים, כָּתַב בִּבְרֵכִי יוֹסֵף (סק"ה) שֶׁבְּיָדוֹ סֵפֶר זֶה כָּתַב יָד מֵאָז מְמֻורוֹ וְזָקְנוֹ הָרַב וְלֹא מָצָא בּוֹ שֶׁיֹּאמַר וְעַל כֵּן, וְכֵן נוֹהֲגִים לוֹמַר עַל כֵּן: [ה] קַדִּישׁ. עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בְּשו"ת נוֹדַע בִּיהוּדָה מַהְדוּרָא תִּנְיָנָא סִימָן ח' בְּמִי שֶׁשְּׁכָרוּהוּ לוֹמַר קַדִּישׁ בְּשַׁבָּל אִישׁ וְאִשָּׁה קְרוֹבִים וְאַחַר צָרִיךְ לוֹמַר קַדִּישׁ בְּשַׁבָּל בְּנוֹ הַבָּחוּר שֶׁמֵּת, יֵשׁ לָזֶה שֶׁאוֹמְרוֹ בְּשַׁבָּל הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה שְׁנֵי חֲלָקִים, וְזֶה שֶׁאוֹמֵר בְּשַׁבָּל בְּנוֹ חֵלֶק אֶחָד, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן שָׁם שֶׁהַבֵּן דִּינוֹ כְּתוֹשָׁב, אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה מַשְׁכִּיר לְמִשְׂרַת בְּעִיר וּמֵת שָׁם. וְגַם מִבֹּאר שֶׁאִין שֶׁהַבָּא בְּשַׁכָּרוֹ יֵשׁ לוֹ יִתְרוֹן נֶגֶד הָאוֹמֵר בְּחָנָּם. וְגַם מִבֹּאר שָׁם דְּאַף שֶׁהַבֵּן לֹא הָיָה בֶּן עֶשְׂרִים אֵין זֶה מְגָרֵעַ כֹּחוֹ, וְאֵין לְחַלֵּק בְּכָךְ כְּלָל מַה שֶּׁאִינוֹ בַּר עֲנָשִׁין. וְגַם בַּאֵר שֶׁאֵין חִלּוּק בֵּין מֵי שֶׁהָיָה לוֹ אָב אוֹ אֵם כֵּאן בָּעִיר וּמֵתוּ אִם שֶׁהָיָה דִּירָתָם קְבוּעַ בְּעִיר אַחֶרֶת וּמֵתוּ וְהַבֵּן הוּא תּוֹשָׁב מִן הָעִיר הַזֹּאת, דְּתַרְוַיְהוּ כִּי הֲדֵדֵי נִינְהוּ וְיֵשׁ לְשַׁנּוֹתָם לְחַלֵּק בְּשָׁנָה הַקַּדִּישִׁים, אַף עַל פִּי שֶׁזֶּה הָאָב וְאֵם שֶׁלּוֹ לֹא הָיוּ תּוֹשָׁבִים כֵּאן, חָשׁוּב תּוֹשָׁב כְּמוֹ חֲבֵרוֹ, וְאַף שֶׁבְּיַת בְּסוֹף הִלְכוֹת אֲבֵלוּת (סי' תג ד"ה מצאתי כתוב) בְּשֵׁם מַהֲרַ"י טְרִינִיש לֹא נָהֲגוּ כֵּן, מִכָּל מָקוֹם לֹא נָהֲגוּ כִּדְבָרָיו, רַק בִּמְדִינוֹת אֵלּוּ נִמְשָׁכִים אַחַר הַמְּנָהָגִים (דיני קדיש יתום) וְהַלְּבוּשׁ (סי' קלג), עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן שָׁם שֶׁכָּתַב שֶׁכְּמַדְמָה שֶׁאֵין נוֹהֲגִין לְחַלֵּק יוֹתֵר לְמִי שֶׁאוֹמֵר עַל אָב וְאֵם, דְּלֹא כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ב) בְּשֵׁם מַהֲרַ"ן (וְכֵן הוּא מִבֹּאר כֵּאן בְּבַאֵר הֵיטֵב בְּשֵׁם הַכְּנֶסֶת יְחֶזְקֵאל). וּמִכָּל מָקוֹם לְמִנְיַן הַדִּינָא שֶׁשְּׁכָרוּ לָזֶה שֶׁיֹּאמַר עַל אִישׁ וְאִשָּׁה, שַׁפִּיר יֵשׁ לָזֶה יִתְרוֹן נֶגֶד הָאַחֵר שֶׁאוֹמֵר עַל קְרוֹב אֶחָד, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּשֶׁבוּת יַעֲקֹב סִימָן ז'. וְאִם בְּשֶׁבוּת יַעֲקֹב סִימָן ב' סִימָן צ"ג שֶׁאִם אֵין לוֹ בֵּן רַק בַּת, לֹא תֹּאמַר קַדִּישׁ רַק בְּבֵיתָהּ. וְאִם אָבִיו חַי וְרוֹצֶה לוֹמַר קַדִּישׁ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, בִּמְקוֹם שֶׁיִּרְוֹצוּ שֶׁהַמְּנָהָג לוֹמַר עַל קְרוֹבִים, יֵשׁ לַעֲשׂוֹת פֶּשֶׁר כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמ"א. וְשָׁם סִימָן צ"ד כָּתַב לְעִנְיַן בֵּן הַבֵּן שֶׁלָּמַד עִמּוֹ וְזָקֵן וְהוּא רוֹצֶה לוֹמַר קַדִּישׁ אַחֲרָיו וְאִמּוֹ מוֹחָה, בְּטֵלָה דַּעְתָּהּ. יָשׁוּב שֶׁכְּבָר יֵשׁ לָהֶם אָב וְאֵם, וְאֶחָד אָבֵל וּלְאַחַר שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ, פָּסַק שֶׁיֹּאמְרוּ בָּזֶה אַחַר זֶה, וְכֵיוָן שֶׁכָּל הַבַּעֲלֵי בָּתִּים אוֹמְרִים אֵין קְפִידָא, וּבְקָנְטְרֵס מַשֶּׁה אֶפְרַיִם כָּתַב יָד (בסוף ספר מטה אפרים) בְּמִנְהֲגֵי קַדִּישׁ יָתוֹם מִבֹּאר הַדְּבָרִים עַל אֶפְנֵיהֶם. וְעַיֵּן בְּשו"ת צִדְקָה סִימָן י' שְׁחוֹלֵק [עַל] הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּשֵׁם הַגָּאוֹן מוֹהַרַ"ן בְּשִׁנּוּיָא שְׁנַיִם שֶׁיֵּשׁ לָהֶם

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

הַקָּדֵשׁ נֶאֱמָרִים דַּוְקָא בְּרַבִּים, וּפְסוּקֵי הַקְּדֻשָּׁה שֶׁבַּתַּרְגּוּם נֶאֱמָרִים דַּוְקָא בְּיָחִיד, (ז) לְפִי שֶׁכָּל שֶׁהוּא בִּלְשׁוֹן תַּרְגּוּם אֵין לוֹמַר אוֹתָהּ בָּרַבִּים, וְעַל כֵּן כְּשֶׁאוֹמְרִים קְדֻשָּׁה דְּסִדְרָא בְּצִבּוּר אוֹמֵר כָּל יָחִיד בִּפְנֵי עַצְמוֹ בְּלַחַשׁ הַתַּרְגּוּם שֶׁל הַקְּדֻשָּׁה, דְּאָז לֹא מִקְרֵי בְּצִבּוּר, (ה) וְזֶהוּ מַה שֶּׁסִּיֵּם הָרַמ"א שֶׁלֹּא לְאָמְרָם בְּקוֹל רָם. וְאִם מִתְפַּלֵּל שֶׁלֹּא בְּצִבּוּר יָכוֹל לוֹמַר גַּם הַתַּרְגּוּם בְּקוֹל רָם [שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"ב)]: ב (ה) לָצֵאת מִבֵּית הַכְּנֶסֶת וְכוּ׳. דִּכְיָון (ו) דְּהָעוֹלָם מִתְקַיֵּם עַל זֶה, צָרִיךְ לְזַהֵר מִלְּזַלְזֵל בָּזֶה. וּלְפִי מַה שֶּׁבֵּאֲרְנוּ לְעֵיל (סק"ג) דְּנָכוֹן לְהַדֵּר לְאָמְרָם בְּצִבּוּר, (ז) מִמֵּילָא צָרִיךְ לְזַהֵר שֶׁלֹּא לָצֵאת מִקֹּדֶם אֲפִלּוּ אִם יִרְצֶה לְאָמְרָם בְּפָנֵי עַצְמוֹ, אִם לֹא בִּשְׁעַת הַדְּחָק: (ו) קְדֻשָּׁה דְּסִדְרָא. הוּא קְדֻשַּׁת וּבָא לְצִיּוֹן: (ז) עָלֵינוּ. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א) כָּתַב בְּשֵׁם הָאָרֻ"י (שער הכוונות ענין כוונת עלינו לשבח) שֶׁיֹּאמְרוּהוּ אַחַר כָּל הַשָּׁלֹשׁ תְּפִלּוֹת, וְכֵן נוֹהֲגִין בִּמְדִינָתֵנוּ, מִלְּבַד בְּבָתֵּי כְּנֻסִיּוֹת גְּדוֹלוֹת שֶׁמִּתְפַּלְּלִין תְּפִלַּת מַעֲרִיב סָמוּךְ לְמִנְחָה (וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן רל"ה (ס"א)) אֵין אוֹמְרִים עָלֵינוּ אַחַר גְּמַר תְּפִלַּת מִנְחָה, דְּעָלֵינוּ שֶׁיֹּאמְרוּ אַחַר תְּפִלַּת מַעֲרִיב קָאֵי גַּם אִמִּנְחָה [מָגֵן גִּבּוֹרִים (אלף המגן סק"ג) בְּשֵׁם סֵדֶר הַיּוֹם]. וְיֵשׁ כַּמָּה נֻסְחָאוֹת בְּעָלֵינוּ וְהוּבָא בְּאַלִּיָּה רַבָּה (סק"ג), וְאֵין לְשַׁנּוֹת שׁוּם נֻסְחָא, כִּי כָּל נֻסְחָא יֵשׁ לָהּ יְסוֹד [שָׁם]: (ח) בְּכַוָּנָה. וְיֵשׁ לוֹמַר עָלֵינוּ בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה, כִּי כָּל צְבָא הַשָּׁמַיִם שׁוֹמְעִים, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹמֵד עִם פָּמַלְיָא שֶׁל מַעְלָה וְכָלָם עוֹנִים וְאוֹמְרִים ׳אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁה' אֱלֹהָיו׳ כִּי כָּל (תהלים קמד טו) [מַטֵּה מֹשֶׁה (סי' ריב)]: (ט) וַאֲנַחְנוּ כּוֹרְעִים. וְצָרִיךְ לִכְרֹעַ, שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִרְאֶה כְּכוֹפֵר חַס וְשָׁלוֹם: (י) קַדִּישׁ יָתוֹם אַחַר עָלֵינוּ.

שַׁעֲרֵי הַצִּיּוּן

(ז) טַ"ז (סק"א): (ה) לְבוּשֵׁי שָׁרָד: ב (ו) בֵּית יוֹסֵף (ד"ה כתב): (ז) וְכֵן מַשְׁמַע בְּלְבוּשׁ:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah